

MĂDĂLINA COCOȘATU

DREPT INTERNĂȚIONAL PUBLIC

Copyright © 2012, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
COCOȘATU, MĂDĂLINA

Drept internațional public / Mădălina Cocoșatu. –
București : Pro Universitaria, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-536-5

341.1/.8(100)(075.8)

CAPITOLUL I

NOȚIUNI INTRODUCTIVE PRIVIND DREPTUL INTERNAȚIONAL

1.1. Definiția și trăsăturile dreptului internațional

1.1.1. Definiția dreptului internațional

Dreptul internațional este acea ramură a dreptului care cuprinde ansamblul de principii și norme juridice, scrise sau nescrise, create pe baza acordului de voință al statelor, care reglementează raporturile dintre ele, precum și raporturile dintre ele și alte subiecte de drept internațional.

În accepțiunea sa cea mai largă, dreptul internațional, odinioară denumit și dreptul ginților, reprezintă ansamblul de norme juridice care reglementează raporturile care se stabilesc în cadrul societății internaționale.¹

În Dicționarul de drept internațional este dată o definiție care cuprinde și modalitățile de realizare a principiilor și normelor dreptului internațional. Astfel, în această definiție se arată că traducerea în viață a acestor principii și norme este asigurată printr-un sistem democratic de angajamente și garanții internaționale, prin forța opiniei publice mondiale, prin dreptul inalienabil de autoapărare a independenței și ființei naționale, precum și prin măsuri de constrângere adoptate în cazul unor agresiuni sau a altor încălcări ale păcii.²

1.1.2. Trăsăturile dreptului internațional

Analiza trăsăturilor specifice dreptului internațional pornește de la definiția dată acestei ramuri de drept, încercând a se face delimitarea față de dreptul intern.

a. Dreptul internațional reprezintă expresia acordului de voință a statelor;

Principiile și normele dreptului internațional sunt rezultatul unui acord de voință a statelor suverane și egale în drepturi.

Statele care creează dreptul internațional sunt, în același timp, și destinatarele acestor norme, astfel că, în procesul de elaborare a normelor, statele sunt egale, fiind nevoie de un caracter consensual.

b. Dreptul internațional este un drept de coordonare;

---

¹ R. Miga-Beșteliu, *Drept internațional public*, vol I, Ed. All Beck, București, 2005, p. 1.

² *Dicționar de drept internațional public*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 124.

Nicolae Titulescu afirma că dreptul internațional este un drept de coordonare deoarece statele se găsesc, unele în raport cu celelalte, în relații de independență, iar nu de dependență, în cadrul relațiilor internaționale ele având obligația de a se supune legii acceptate de ele în virtutea propriei lor suveranități³.

Caracterul coordonator al dreptului internațional este dat și de faptul că, în principal, subiectele sale sunt state suverane și egale în drepturi, alcătuind comunitatea internațională.⁴ În aceste condiții, putem afirma că, spre deosebire de dreptul internațional, dreptul intern are un caracter subordonator, deoarece normele juridice sunt aplicabile doar persoanelor fizice și juridice existente în cadrul aceluși stat.

c. Dreptul internațional prezintă modalități specifice de aplicare;

Pentru a înțelege modalitățile specifice de aplicare a principiilor și normelor dreptului internațional este necesar să avem permanent în vedere cum au fost create aceste norme și ce finalități au în viața internațională și în viața fiecărui popor.⁵

Spre deosebire de sistemele juridice interne în care aplicarea normelor juridice elaborate de stat sunt puse în aplicare, la nevoie, de forța coercitivă a statului, în sistemul dreptului internațional, normele și principiile sunt respectate de state în virtutea principiului *pacta sunt servanda* (respectarea înțelegerilor asumate). În cazul în care apar divergențe în ceea ce privește aplicarea normelor dreptului internațional, acestea vor fi rezolvate prin mijloace pașnice alese de state, fără să existe obligația de a le supune instanțelor juridictionale internaționale.

În asigurarea respectării normelor dreptului internațional, un rol important revine, în primul rând, forțelor păcii și democrației, precum și opiniei publice mondiale în general interesată ca prin respectarea dreptului internațional să se asigure pacea și securitatea internațională⁶.

1.2. Natura și obiectul dreptului internațional

În ceea ce privește natura dreptului internațional, trebuie făcute următoarele aprecieri pentru a înțelege caracterul aparte al acestei ramuri de drept⁷:

---

³ N. Titulescu, *Suveranitatea statelor. Organizarea păcii în Documente diplomatice*, București, 1967, p. 846.

⁴ G. Geamănu, *Dreptul internațional contemporan*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 99.

⁵ D. Mazilu, *Drept internațional public*, vol. 1, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 91.

⁶ G. Geamănu, *op. cit.*, p. 101.

⁷ N. Ecobescu, V. Duculescu, *Drept internațional public*, Ed. Hyperion XXI, București, 1993, p.10.

a) Dreptul internațional se întemeiază pe consimțământul statelor, al căror acord este necesar pentru elaborarea normelor de drept internațional, dar și pentru aplicarea practică a acestora;

b) Prin conținutul său, dreptul internațional cuprinde o multitudine de instrumente care concură în asigurarea respectului pentru personalitatea, suveranitatea și independența statului, precum îndeplinirea cu bună credință a tuturor obligațiilor care decurg din tratate și alte izvoare ale dreptului internațional;

c) Dreptul internațional își găsește expresia într-o multitudine de surse, atât interne, cât și internaționale, în primul rând tratatele și convențiile internaționale, deciziile unor tribunale sau instanțe de arbitraj stabilite prin acordul statelor, dar și deciziile tribunalelor interne care aduc, în foarte multe cazuri, importante precizări și dezvoltări ale modului în care trebuie interpretate și aplicate normele dreptului internațional;

d) Un element esențial al dreptului internațional îl constituie ideea de schimbare, faptul că el se află mai mult sau mai puțin într-o stare continuă de schimbare și dezvoltare. În unele dintre domeniile sale, această evoluție este graduală; în altele, este bruscă;⁸

e) Dreptul internațional se deosebește de dreptul intern în multe privințe deoarece el nu este rezultatul unei singure puteri legiuitoare. Creat prin consimțământul statelor, el este aplicat și tradus în practică prin voința suverană a acestora, pe baza respectului față de aplicarea în viață a normelor internaționale;

f) Deși dreptul internațional nu cuprinde sancțiuni, în sensul clasic al cuvântului, regula de conduită există;

g) Dreptul internațional se află într-o stare de tranziție. Într-o primă perioadă, el guverna exclusiv relațiile statelor suverane, impunându-se ca un „drept comun al umanității”. În acest sens, el se înfățișează ca fiind dreptul unei comunități mondiale organizate, constituită pe baza statelor, dar elaborând funcțiile comunității sale într-un mod separat, printr-un complex de instituții internaționale și regionale.⁹

Obiectul dreptului internațional îl constituie, în principal, relațiile care se stabilesc între state, ca titulare ale drepturilor lor suverane.

Nu toate relațiile dintre state formează obiectul dreptului internațional.

Astfel, pot exista relații politice între state care să nu fi dobândit un caracter juridic, nefiind transpuse în norme de drept internațional.

Sunt excluse din sfera de aplicare a dreptului internațional acele raporturi juridice în care statele nu participă în calitate de purtătoare ale puterii de stat, ci ca subiecte de drept privat.

---

⁸ M. Whiteman, *Digest of International Law*, vol. I, Washington, 1963, p. 1.

⁹ Ibidem

De asemenea, sunt excluse din sfera de aplicare a normelor dreptului internațional raporturile juridice care se stabilesc între state și persoane fizice sau juridice care se supun dreptului internațional privat.

Tot în sfera obiectului dreptului internațional public intră și relațiile care se creează între state și celelalte subiecte de drept internațional¹⁰, ca și între acestea din urmă.

1.3. Diviziunile dreptului internațional

După natura obiectului de reglementare, dreptul internațional are următoarele diviziuni:

- *dreptul internațional umanitar* - este acea ramură a dreptului internațional care cuprinde acele reguli care, în timp de conflict armat, sunt destinate să protejeze persoanele care nu iau sau nu mai iau parte la ostilități și să limiteze mijloacele și metodele de război folosite;¹¹

Dreptul internațional umanitar cuprinde două subdiviziuni:

a. dreptul de la Geneva sau dreptul umanitar propriu-zis - este destinat să protejeze personalul militar care nu ia sau nu mai ia parte la lupte și persoanele care nu sunt implicate în mod activ în ostilități, mai ales civilii;

b. dreptul de la Haga sau dreptul războiului - stabilește care sunt drepturile și obligațiile beligeranților în desfășurarea operațiunilor militare și impune limite pentru mijloacele de rănire a inamicului.

- *dreptul internațional penal* – este acea ramură a dreptului internațional care conține ansamblul regulilor juridice stabilite în relațiile dintre state cu privire la reprimarea crimelor condamnate de morală și justiția internațională;

Există autori care fac distincția între dreptul internațional penal și dreptul penal internațional, arătând că, spre deosebire de ultimul care reglementează probleme internaționale ridicate de infracțiunile îndreptate contra ordinii interne a unui stat, dar care se manifestă într-un element de extraneitate și are ca punct de legătură competența legislativă a fiecărui stat, dreptul internațional penal desemnează dreptul penal care vizează faptele prin care se tulbură ordinea publică internațională și care constituie infracțiunile contra ginților și normele lui sunt stabilite prin acordul dintre state¹².

- *dreptul internațional economic* – este acea ramură a dreptului internațional care reglementează, pe de o parte, normele de stabilire și investițiile la nivel internațional, iar pe de altă parte, circulația internațională a mărfurilor, serviciilor și plăților;

---

¹⁰ Tema subiectelor dreptului internațional va fi dezbătută în Capitolul IV.

¹¹ În urma ratificării Convențiilor de la Geneva din 12 august 1949 și a Protocoloalelor Adicionale din anul 1977, România și-a asumat obligația de a face cunoscute prevederile acestor documente internaționale care alcatuiesc Dreptul internațional umanitar.

¹² M. Anghel, *Răspunderea internațională a statelor*, Ed. Lumina Lex, București, 1997, p. 27.

- *dreptul internațional al mediului* – reprezintă acea ramură a dreptului internațional care cuprinde tratatele, cultura și celelalte izvoare specifice referitoare la această materie și care cunoaște importante variante regionale¹³;

- *dreptul internațional al muncii* - este acea ramură a dreptului internațional care are ca obiect relațiile dintre state privitoare la armonizarea legislațiilor muncii și securității sociale și aplicarea uniformă a unui ansamblu de norme cuprinse, în principal, în convențiile și recomandările Organizației Internaționale a Muncii, a căror aplicare este condiționată obligatoriu de voința suverană a statelor¹⁴;

- *dreptul tratatelor* – este acea ramură a dreptului internațional alcătuită din totalitatea normelor juridice internaționale create pe cale cutumiară sau convențională, prin care sunt reglementate încheierea, intrarea în vigoare, rezervele, respectarea, aplicarea, interpretarea, modificarea și încetarea tratatelor internaționale încheiate între state, între organizații internaționale sau între state și organizații internaționale guvernamentale;¹⁵

- *dreptul internațional al mării* – este acea ramură a dreptului internațional care cuprinde ansamblul normelor și principiilor de drept internațional care reglementează activitatea statelor în spațiile maritime și stabilește statutul juridic al diferitelor zone ale acestor spații;¹⁶

- *dreptul internațional fluvial* – este acea ramură a dreptului internațional care cuprinde totalitatea principiilor, normelor și instituțiilor juridice create de state pentru a reglementa relațiile de cooperare dintre ele în problemele de interes comun privind utilizarea fluviilor, râurilor, lacurilor și canalelor (nemaritime) multinaționale;¹⁷

- *dreptul internațional spațial* – este acea ramură a dreptului internațional care cuprinde ansamblul normelor juridice create de către state în vederea reglementării relațiilor dintre ele sau între organizații internaționale care iau naștere ca urmare a exploatării și folosirii spațiului extraatmosferic și a corpurilor cerești;¹⁸

- *protecția internațională a drepturilor omului* - este o ramură a dreptului internațional alcătuită din normele juridice internaționale care consacră și garantează drepturile omului;

- *dreptul internațional al dezvoltării* – reprezintă acea ramură a dreptului internațional a cărei finalitate o reprezintă lupta contra subdezvoltării și obținerea unei veritabile independențe economice pentru țările subdezvoltate.¹⁹

---

¹³ C.R. Romițan, *Dicționar de dreptul mediului*, Ed All Beck, București, 2004, p.64.

¹⁴ A. Popescu, *Dreptul internațional și european al muncii*, ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 103.

¹⁵ S. Scăunaș, *Drept internațional public*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 62.

¹⁶ *Dicționar de drept internațional public*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p.123.

¹⁷ Gh. Moca, M. Duțu, *Dreptul internațional public*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 278.

¹⁸ M.I. Niciu, *Drept internațional public*, Ed. Servosat, Arad, 1997, p. 176.

¹⁹ A. Năstase, B. Aurescu, C. Jura, *Drept internațional public. Sinteze pentru examen*, ediția 4, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 33.

1.4. Evoluția istorică a dreptului internațional

Formarea unui sistem de norme juridice obligatorii care să reglementeze relațiile internaționale s-a desfășurat pe o perioadă lungă de timp.

Primele norme de drept internațional apar încă din Antichitate, odată cu apariția primelor state și stabilirea unor relații între aceste entități purtătoare de suveranitate.

Astfel, statele Chinei Antice au cunoscut instituția diplomației, reguli referitoare la purtarea războaielor, dar și aspecte privind soluționarea unor diferende în cadrul unor conferințe internaționale (congrese ale monarhilor).

De asemenea, în India, Legile lui Manu elaborate în sec. al V-lea î.Hr. consemnau existența unor misiuni diplomatice ad-hoc, iar tratatele erau considerate ca având un caracter sacru, încheindu-se cu pronunțarea unui jurământ religios.

Grecia Antică a rămas în istorie și printr-o serie de instituții rudimentare ale dreptului internațional, precum solii, instituția negocierii și arbitrajul prevăzut în clauze cuprinse în tratate.

Din Egiptul Antic amintim „Tratatul sublim” încheiat între Ramses al II-lea și Hattusil al III-lea, fiind considerat cel mai vechi tratat internațional.²⁰ Un rol important în dezvoltarea dreptului internațional l-a jucat și corespondența diplomatică a Egiptului cu alte state cuprinsă în cele 360 de tăblițe de lut ars de la Tell-Amarna.

Roma Antică a avut o influență profundă asupra evoluției dreptului internațional, Imperiul Roman dezvoltând considerabil practica tratatelor cu națiunile terțe²¹, tratate care cuprindeau inclusiv clauze de reglementare a diferendelor, precum și respectarea lor cu bună credință (*pacta sunt servanda*).

În Evul Mediu se dezvoltă practica tratatelor internaționale și folosirea arbitrajului și se stabilesc unele reguli referitoare la purtarea războaielor.²² În această epocă este formulată ideea de suveranitate, ca expresie a independenței seniorilor și regilor față de pretențiile de dominație a împăraților germani și ale papilor.²³

În Europa secolului al XV-lea apar primele misiuni diplomatice permanente, precum și instituția consulilor.²⁴ De asemenea, în această perioadă se foloseau medierea și arbitrajul în procesul de soluționare pașnică a diferendelor.

Cu toate acestea, dreptul internațional a devenit ramură independentă a dreptului odată cu apariția statelor naționale în Europa în sec. al XVI-lea și al XVII-lea.

---

²⁰ Tratatul sublim a fost încheiat în anul 1296 î.Hr.

²¹ De exemplu, tratate de prietenie, tratate de ospitalitate și tratate de alianță.

²² D. Chilea, *Drept internațional public*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 8.

²³ G. Geamănu, *op. cit.*, p. 20.

²⁴ În 1455 a avut loc desemnarea de către ducele de Milano, Francesco Sforza, a unei misiuni diplomatice permanente la Genova.

Prima expunere de ansamblu și sistematizare a acestei ramuri de drept a fost realizată de juristul olandez Hugo Grotius în anul 1625 în lucrarea *De jure belli ac pacis*, lucrare prin care se pun bazele științei moderne a dreptului internațional.

Reluând elemente ale predecesorilor săi, mai ales Francisco Suarez și A. Gentilis, Grotius face deosebire între dreptul divin și dreptul uman, iar în cadrul acestuia din urmă, între dreptul natural și dreptul ginților.

În relațiile dintre popoare se aplică dreptul pozitiv, adică dreptul voluntar care decurge din înțelegerea, din acordul tuturor popoarelor sau doar a unora dintre ele, cuprinzând reguli valabile efectiv în raporturile și în folosul tuturor.²⁵

De asemenea, Hugo Grotius stabilește un raport de subordonare, de conformare a dreptului ginților față de dreptul natural care este considerat un drept rațional, laicizat, care cuprinde principiile justei rațiuni după care se apreciază ce este corect și ce este incorect, ce este acceptabil și ce este considerat a fi inacceptabil în relațiile sociale.

Alături de Hugo Grotius, printre primii autori care au întrebuințat expresia de drept al ginților (*jus gentium*) a fost Samuel Puffendorf,²⁶ în lucrarea sa din 1672 intitulată *De jure naturae et gentium*.

Neajunsurile denumirii de *jus gentium* au fost sesizate în secolul al XV-lea de juristul spaniol Francesco de Vittoria (1492-1546) și în secolul al XVI-lea de juristul englez Richard Zouche (1590-1661) care au propus folosirea denumirii *jus inter gentes*, denumire împrumutată din dreptul roman.²⁷

Pacea de la Westphalia care a pus capăt Războiului de 30 de ani (1618-1648) reprezintă un eveniment istoric care a influențat dezvoltarea dreptului internațional, stabilind un sistem de pace și cooperare în Europa, bazat pe tratate între statele suverane.

Acest moment este considerat punctul de plecare al dreptului internațional modern, contribuind la afirmarea suveranității și egalității statelor.

Tot în această perioadă are loc formarea și dezvoltarea științei dreptului internațional ca știință juridică de sine stătătoare. Apare Școala de la Salamanca cu Francesco de Vittoria și apoi cu Francisco Suarez.

Se pare că denumirea de drept internațional a fost utilizată pentru prima dată de filosoful și juristul englez Jeremy Bentham în anul 1789 în lucrarea „An Introduction to the Principles of Moral and Legislation” în care se precizează că expresia de drept internațional este mai corectă decât expresia „dreptul ginților”

---

²⁵ Gh. Moca, M. Duțu, *Dreptul internațional public*, vol I, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 24.

²⁶ Samuel Puffendorf (1632-1694), filosof și jurist german, reprezentant al școlii dreptului natural.

²⁷ Așa cum arată A. Berger în lucrarea *Encyclopedic Dictionary of Roman Law*, Philadelphia, 1953, p. 528-529, la romani, *jus gentium* avea un conținut mai lărg decât cel al dreptului internațional deoarece cuprindea atât norme referitoare la relațiile dintre state, cât și norme de drept civil care reglementau raporturile juridice dintre cetățenii romani și peregrini (persoane ce nu aveau cetățenia romană) și, mai ales, raporturile care se stabileau între aceștia din urmă.

sau „dreptul națiunilor” deoarece pune în evidență caracterul de „drept între națiuni” al acestuia.

Revoluția franceză din 1789 a exercitat, la rândul său, o mare influență asupra dreptului internațional. Astfel, prin Declarația asupra dreptului ginților elaborată de abatele Gregorie se afirma dreptul fiecărei națiuni de a-și organiza și schimba forma de guvernare, dreptul de a-și hotărî soarta.²⁸

De asemenea, în epoca modernă, eliberarea coloniilor din America de Nord și adoptarea Declarației de Independență a S.U.A. în 1776 reprezintă prima afirmare a dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta - un viitor principiu important al dreptului internațional cu o deosebită semnificație.

O importanță deosebită pentru dezvoltarea dreptului internațional a avut-o Actul final de la Viena din 1815. Acest document pune capăt războaielor lui Napoleon și instituie un sistem politic, economic și de cooperare în Europa. Rolul conducător printre statele reprezentate la Congresul de la Viena l-au avut Anglia, Rusia, Prusia și Austria, care urmăreau restabilirea rânduielilor politice perimate, împărțirea teritoriilor statelor mici ale Europei, înfăptuirea “directoratului” Marilor Puteri. Prin Actul Final al Congresului s-a recunoscut statutul de stat federal și neutralitate permanentă a Elveției, s-a realizat codificarea parțială a dreptului diplomatic, condamnarea sclaviei și s-au proclamat libertățile de navigație pe fluviile internaționale.

Un alt eveniment remarcabil pentru dezvoltarea dreptului internațional a fost Congresul de la Paris din 1856 care a constatat înfrângerea Rusiei în războiul din Crimeea. La Congres au participat Franța, Austria, Rusia, Anglia, Turcia, Sardinia și Prusia. Conform deciziilor Congresului de la Viena, Marea Neagră devine neutră, Rusia fiind obligată să-și distrugă atât flota de război, cât și fortificațiile de pe coastele Mării Negre, iar strâmtoarele Bosfor și Dardanele sunt închise pentru vasele de război ale tuturor statelor. Cele mai importante decizii ale Congresului vizează codificarea parțială a războiului maritim și reglementarea regimului de navigație pe Dunăre, ca fluviu internațional.

Procesul de elaborare a regulilor internaționale de purtare a războiului continuă cu adoptarea Convențiilor internaționale de la Haga din 1899 și 1907. La lucrările Conferinței din 1899 au participat 26 de state, care au adoptat reglementări care interziceau lansarea proiectilelor și materialelor explozive din înaltul baloanelor, folosirea proiectilelor care au drept scop răspândirea gazelor asfixiante sau vătămătoare, utilizarea gloanțelor care se lătesc sau se turtesc ușor în corpul omenesc; de asemenea, la Conferință s-au codificat legile și obiceiurile de purtare a războiului terestru și s-a decis adaptarea la războiul maritim a principiilor Convenției de la Geneva din 1864 cu privire la îmbunătățirea soartei militarilor răniți în campanie.

---

²⁸ B. Pușcă, A. Pușcă, *Drept internațional public*, Ed. Fundației Academice „Danubius”, Galați, 2004, p. 24.